

gál a Szovjetunió széteséséről és hozzásegít, hogy jobban megérthessük az új Közép- és Kelet-Európa térképét. A könyv több éves kutatómunka eredmé-

nyeként jött létre. Fontos és értékes mű abból a szempontból is, hogy írója otthonosan mozog az ukrán nyelvben és kultúrában.

(Kaibinger Károlyné)

A szófiai Magyar Kulturális Intézet új kiadványai az Országos Széchényi Könyvtárban

Hargitai Gáborné

A szófiai Magyar Kulturális Intézet rendezvényei a nyugati kultúrával való érintkezést és kapcsolatot jelentik a bolgár nagyközönség számára. Ilyenkor zsúfolásig megtelnek az intézet termei. Különösen népszerűen azok az estek, amikor magyar írók bemutatására kerül sor, de sok érdeklődőt vonzanak a színházi előadások és a magyar filmeket bemutató vetítések is.

A kilencvenes évek elején a bolgár kulturális tárca megkérdőjelezte a szófiai Magyar Intézet további működésének szükségességét és az intézet bezárására készült. A bolgár értelmiség: írók, költők, műfordítók, újságírók, tudományos kutatók, magyar bulgaristák és a magyarországi bolgár értelmiségiek összefogásával mégis sikerült az intézet további működését kiharcolni.

1998 óta a Magyar Kulturális Intézet új otthonában, Szófia központjában folytatja a munkáját, ugyanolyan sikerrel, mint korábban.

Az intézet nagy teherbírású, energikus igazgatója, *Arató György* kitartásának köszönhetően jó néhány magyar–bolgár vonatkozású könyv jelent meg az elmúlt két évben a két állam anyagi támogatásával.

Ezeket a könyveket nemrégiben ajándékba kapta az Országos Széchényi Könyvtár az intézettől.

A gyarapodás egyik érdekes kötete Fehér Géza 1932-ben készült, majd 1936-ban bolgáruul is megjelent munkájának újrakiadása.

Fehér Géza

Feliks F. Kanitz: *Život, patuvaniä i naučno delo ot Geza Feher*; pod. Red. Na St. Romanski. – Sofiä, BAN, 1999.

Fénymásolat

A kiadvány egy 1936-ban bolgáruul megjelent könyv facsimile utánnomása. Arató György előszavából kiderül, hogy Kanitz *Fülöp Félix* magyar tudós volt, aki egész életét annak a célnak szentelte, hogy megismerje és bemutassa a balkáni népek életét a világnak. 16 éven át járta Bulgáriát (főleg a Dunai-síkságot, Dobrudzsát és a Balkán-hegységet), megismerkedett a helyi lakossággal, adatokat gyűjtött a terület történelmével és földrajzával kapcsolatosan. Cikkeit magyarul és németül írta, s elérte, hogy mély együttérzést váltott ki velük az elnyo-

mott balkáni népek iránt. Kutatásainak eredményét 3 kötetes németül írt művében foglalta össze (*Donau-Bulgarien und der Balkan. 1–3. Leipzig, 1875-1879.*), melyet a kilencvenes években a szófiai Magyar Intézet újra kiadott bolgár nyelven, a szerző eredeti rajzaival és akvarelljeivel.

Fehér Géza könyvét a tudós Kanitz születésének 170-évfordulójára jelentette meg az intézet. Eredeti magyar címe: Kanitz Fülöp Félix, a „Balkán Kolombusza” élete és munkássága 1829–1904. Bp.: Franklin, 1932.

A magyarok talán nem is tudják, milyen tiszteletben tartják a bolgárok az 1848–49-es magyar szabadságharc eseményeit és személyeit. A függetlenségükért harcoló magyarokkal való rokonszenven túl e népszerűséget az is magyarázza, hogy Kossuth Lajos és a forradalmi magyar emigráció sumeni (sumlai) tartózkodása mély nyomokat hagyott a bolgároknál. Erről tanuskodnak *Ilija Blazskov*, későbbi oktatásügyi miniszter feljegyzései, aki kutatásai során nemcsak a magyar emigráció életének mindennapos eseményeit jegyezte fel, hanem azt is vizsgálta, milyen hatással volt a magyar emigráció az oszmán rabságban élő bolgár lakosságra: „... utánuk a sumeni bolgár lakosság felemelte fejét és megtanulta, hogy van szabadság a világon.”

Kossuth Lajos és a sumeni Kossuth Múzeum: kalauz / [sost. G'ord' Arato]. – Sofiá: IK, Ogljedalo; Ungarski kulturen institut, 1999, - 120 p.

Az évfordulóval kapcsolatban az intézet több kiadványt jelentetett meg. Ezek közé tartozik a háromnyelvű (bolgár, magyar, angol) Kossuth Lajos és a sumeni Kossuth Múzeum című kalauz, mely reprezentatív, gazdagon illusztrált összeállítás. A könyv utolsó oldalain olyan híres művészek sorai olvashatók a magyar szabadságharcról, mint Heine és Ib-

sen. A kötetet az intézet igazgatója szerkesztette, a magyar szöveget Radnóti Klára készítette.

Čilingirov, Stiliân

Madžari i poláci v Sumen: prinos kâm istoriätana bälgarskata civilizaciâ / Stiliân Čilingirov. – Sofiá: Ogljedalo; Ungarski kulturen institut, 1999. – 106 p.

A másik munka szerzője a sumeni születésű, tanárként, könyvtárosként, költőként, íróként is ismert Sztilijan *Csilingirov*, aki század húszas éveiben folytatott gyűjtőmunkát a még élő tanúk emlékeiből a magyar emigráció hatásáról. Könyvét 1943-ban adta ki Madžari i poláci v Sumen (*Magyarok és lengyelek Sumenben*) címmel. A magyar történészek számára is érdekes adatokat közöl, Kossuthról és a menekült honvédek életéről, az emigrációban töltött hétköznapokról. A magyar és lengyel emigránsok aktív kulturális élete ugyancsak ösztönzően hatott a bolgároknál. A kötet előszavát Arató György írta, ugyancsak ő állította össze a Kossuth emigráció bulgáriai tartózkodásának kronológiáját.

Petőfi Sándor — Botev, Hriszto

Szabadság, szerelem: Petőfi és Botev válogatott művei / [összeáll.

Arató György és Juhász Péter; ford. Arató György, Juhász Péter, Képes Géza, Nagy László]. – Sofiá: Literaturen forum; Magyar Kulturális Intézet, 1999.

Petőfi Sándor és a bolgár Hriszto Botev költészete közti hasonlóság ihlette az intézetet arra, hogy Petőfi halálának 150. évfordulójára válogatást állítson össze Botev és Petőfi verseiből Szabadság, szerelem címmel. A kötet *Atanasz Dalcsev* bolgár költő Botev- Petőfi tanulmányával kezdődik, melyben a két költő közti hasonlóságról ezt írja: „Mindketten népük szabadságáért adták életüket, mindketten na-

gyon fiatalon estek el, mindketten a harcmezőn lettek halálukat. És mindketten olyan legendát és költészetet hagytak hátra, amelyben végtelen erővel fejlődik ki a hazaszeretet, a zsarnokság gyűlölete és a szabadságvágy.” A kötet érdekessége, hogy a két költő prózai műveiből is közöl válogatást.

Dimitrov, Hristo

Bálgaro-ungarski otnošeniâ prez Srednovekovieto/ Hristo Dimitrov. – Sofiâ: Akademično izd. „prof. Marin Drinov”, 1998. – 423 p. (Istoričeski isledovaniâ)

A szófiai Magyar Kulturális Intézet közreműködésével megjelent talán legérdekesebb munka a filozófia és történettudományok doktorának, Dimitrov Hrisztonak a középkori bolgár-magyar kapcsolatokról írt, 1998-ban közreadott könyve Bálgaro-ungarski otnošeniâ prez Srednovekovieto (*Középkori bolgár-magyar kapcsolatok. Történeti kutatások*) címmel. A bolgár és a magyar nép évszázados kapcsolatát bemutató sokszínű és gazdag a monográfia a középkor különböző időszakában tanulmányozta a kérdést, zömmel latin nyelvű magyar forrásokra támaszkodva. A kapcsolatok egyik érdekessége, hogy 1218–1221 között Bulgária és Magyarország (II. Endre uralkodása alatt) között politikai államszövetség állt fenn. A híres bolgár professzort, *Mijatevet* idézve: „A bolgár és a magyar nép történelme sok tekintetben hasonló. A két nép életképessége, kitartása, katonai tehetsége, erkölcsi értéke és tehetsége révén olyan szilárd államot tudott létrehozni, amely évszázadokon át fontos szerepet játszott, a bolgár állam a Balkán félsziget közepén, a magyar állam pedig Európa szívében, ott, ahol előttük egyetlen nép sem volt képes hosszabb ideig megmaradni.”

A könyvet német nyelvű összefoglalás egészíti ki.

Ezičeski apokalipsis: 18 sâvramenni ungarski razkazvači / [sost. G'ord' Arato]. – Sofiâ: Ogledalo; Ungarski kulturne institut, 1999. – 275 p.

1999-ben jelent meg az intézet gondozásában 18 kortárs magyar író (köztük a Szlovákiában élő Grendel Lajos, a vajdasági Gion Nándor, és az erdélyi Bodor Ádám is) egy-egy novelláját tartalmazó válogatás *Pogány apokalipszis* címmel. Az összeállítás célja az volt, hogy minél szélesebb körből merítve a szerzőket, képet adjon a mai magyar irodalom képviselőiről. A szerzők névsora kedvcsinálónak: Bächer Iván, Bálint Tibor, Csiki László, Csurka István, Darvasi László, Gál Sándor, Garaczi László, Kontra Ferenc, Lázár Ervin, Mészöly Miklós, Polcz Alaine, Tar Sándor, Tári István, Temesi Ferenc Vathy Zsuzsa.

A címválasztás utal az anyaországtól elszakadtan élők helyzetére is. A kiadványt a bemutatott írók rövid életrajzi összefoglalója teszi teljessé.

Pilinszky János

Apokrif : podbrani stihove, eseta i besedi /Ânos Pilinski; [pod. Red. D'ord Sondi ; podbor i podredba Ivan Canev]. – Sofiâ : Stigmati, 2000. – 92 p.

2000 első felében készült el a Pilinszky műveiből szerkesztett összeállítás Apokrif címen. A kötet a verseken kívül esszéket és beszélgetéseket is tartalmaz. A Pilinszky kötet címadó versét *Ivan Canev* fordította, aki egy rövid bevezetőben ismerteti meg honfitársaival Pilinszky különleges világát. A kötet megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap és a szófiai Magyar Kulturális Intézet támogatta.